Teema: Yhdysvallat
Asiakohta: VNS 2/2026 vp Valtioneuvoston ajankohtaisselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta

YTT, dosentti, yliopistonlehtori (ma.) Anna Kronlund

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos

Turun yliopisto

Ulkoasiainvaliokunta tiistai 19.5.2026, klo 12.00

Ajankohtaiselonteon kuvaama toimintaympäristön muutos vuoden 2024 ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon jälkeen

- Yhtenä merkittävimpänä muutostekijänä mainitaan Yhdysvaltojen ulkopolitiikan muutos.
- Ajankohtaisselonteko jakautuu kolmeen toimintaympäristön muutoksen kuvaukseen, ml. Euroopan turvallisuustilanne, transatlanttisen toimintaympäristön muutos sekä sääntöpohjainen maailmanjärjestys ja kumppanuudet.
- Kullakin osa-alueella Yhdysvaltojen politiikka ja sen aiheuttamat mahdolliset haasteet ja muiden maiden kannata Yhdysvaltojen politiikkaan liittyvät epävarmuudet näyttäytyvät eri tavalla ja johon vaikuttavat Yhdysvaltojen politiikan arvioinnin näkökulmasta myös erilaiset sisäiset ja ulkoiset jännitteet, kuten kansalaismielipide ja sisäpoliittinen dynamiikka, keskeiset ja mahdolliset eroavat intressit ja näkökulmat, sekä suurvaltapolitiikka ja suhde Kiinaan/Venäjään.
- Näkökulmana lausunnossa omien tutkimusintressien mukaisesti Yhdysvaltojen sisä- ja ulkopolitiikan välinen dynamiikka sekä Yhdysvaltojen suhtautuminen kansainväliseen monenkeskiseen yhteistyöhön ja sääntöpohjaiseen maailmanjärjestykseen.

TURUN YLIOPISTO

Keskeiset havainnot ja argumentit

- Transatlanttinen suhde
  - Ei nykyhallinon painopiste, kansallisen turvallisuuden strategian näkeminen keinojen ja lopputulosten kautta, jossa ulkopolitiikan työkaluina nähdään pikemminkin sotilaallinen mahti ja taloudellinen vipuvaikutus kuin liittolaissuhteet ja yhteiset arvot ja normit.
  - Ajankohtaiselonteossa Yhdysvallat suhteen näkeminen etenkin puolustus- ja turvallisuuspolitiikan kautta ja kahdenvälisesti.
- Sisä- ja ulkopolitiikan kytkeytyminen
  - Ennakoitavuus mutta samalla heiluriliike ja politiikan legitimiteetti pidemmällä aikavälillä.
- Yhdysvallat ja monenkeskinen kansainvälinen yhteistyö
  - Intressipohjaisuus, kansainvälisiä instituutioita ei ensisijaisesti nähdä ylikansallisten haasteiden ratkaisemisen paikkoina.
  - Toisaalta vetäytyminen mahdollistaa kilpailevien rakenteiden muodostumisen ja siten vahvistaa blokkeihin jakautumista.
  - Yhdysvalloille aiemmin kehittynyt asema mahdollistaa vipuvartta esim. kansainvälisen talouden näkökulmasta mutta johtoaseman säilyttämisen pyrkimys ei välttämättä tapahdu monenkeskisten instituutioiden kautta.
  - Sääntöpohjaisuuden rapautuminen haaste pienemmille maille.
- Viiteryhmät
  - Arvo- tai intressiperusteisia, pohjoismaiden merkitys korostunut entisestään.
  - Murroskohdan tarjoama momentum: bilateraali ja alueellisen sekä monenkeskisen yhteistyön samanaikaisuus (arvopohjaisuus).
  - Nykyiset jännitteet voivat vaikuttaa myös Suomen kannalta keskeisiin viiteryhmiin, jos näkemykset eroavat/ovat ristiriidassa.
  - Toisaalta momentum tarjoaa mahdollisuuksia uusiin aloitteisiin/kumppanuksiin eri foorumeilla.
  - Eri maat hakevat paikkaansa ja yhteistyön muotoja –> status quon järkkyminen laajemmalti.

TURUN YLIOPISTO